

Asia: VN/11304/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtionvarainministeriön laatimasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta. Kohdistamme lausuntomme yksinomaan lahjoitusvähennyistä koskeviin säännöksiin ehdotettuihin tuloverolain muutoksiin.

Lahjoitusvähennyksen laajentamisen tavoitteena on kannustaa yksityishenkilöitä ja yhteisöjä lisäämään lahjoituksia ja näin tehostaa järjestöjen mahdollisuuksia hankkia lisää yksityistä rahoitusta. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry pitää tavoitetta kannatettavana erityisesti tilanteessa, jossa Suomen hallitus on leikannut kansalaisjärjestöille terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen myönnettävien valtionavustusten vuosittaista määrää yli kolmanneksella, yli 140 miljoonalla eurolla, hallituskauden loppuun mennessä.

On myös todettava, että järjestöjen rahoitushaasteisiin vastaaminen nimenomaan lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamisella, sisältää riskin siirtymästä kohti yhteiskuntaa, jossa hyväosaisimmat ohjaavat (verotuella) entistä enemmän myös kansalaisjärjestöjen toimintaa. Aiemmin Suomessa on ollut perinteenä tukea verovaroilla laajasti ja tasapuolisesti erilaisia yleishyödyllisiä järjestöjä.

Esityksen mukainen laajennus lahjoitusvähennykseen on askel kohti vahvempaa suomalaista lahjoittamisen kulttuuria mutta samalla askel kohti eriarvoista järjestökenttää. Uudistus lisäisi vain osan järjestöjen mahdollisuuksia hankkia lisää yksityistä rahoitusta.

Lahjoitusvähennyksen laajennus sulkee ulkopuolelle valtaosan sosiaali- ja terveysjärjestöistä

Järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta on keskeinen ja välttämätön osa demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion ylläpitämisessä. Suhteessa siihen vahinkoon, jonka hallituksen kansalaisjärjestöjen valtionavustuksiin kohdistamat leikkaukset ovat suomalaiselle oikeusvaltiolle aiheuttaneet, esitetyt toimenpiteet järjestöjen yksityisrahoituksen lisäämiseksi ovat täysin riittämättömiä.

Tuloverolain lahjoitusvähennystä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukkoa laajennettaisiin. Yhdistysten ja säätiöiden osalta vähennyskelpoisia olisivat jatkossa rahalahjoitukset, jotka on tehty tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen Verohallinnon nimeämälle yhdistykselle tai säätiölle, olisi mahdollinen.

Tällaisenaan laajennus jättäisi verovähennysoikeuden ulkopuolelle valtaosan sosiaali- ja terveysjärjestöistä. Sekä ison osan muista yhdistyksistä ja säätiöistä. Saajajoukon rajausta ei ole esitysluonnoksessa perusteltu muutoin kuin taloudellisesta näkökulmasta.

Vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukkoa on laajennettava esitetystä. Lienee mahdotonta keksiä hyväksyttäviä perusteluja sille, miksi esimerkiksi liikuntaa tai nuorisotyötä edistävään tarkoitukseen tehdyt lahjoitukset oikeuttavat lahjoitusvähennykseen, mutta esimerkiksi kehitysvammaisten aikuisten parissa tehtävä järjestötyö ei olisi lahjoitusvähennyksen arvoista työtä.

Esitys jättää myös liiaksi Verohallinnon virkailijoiden harkinnan varaan sen, millaisten toimintojen katsotaan palvelevan esimerkiksi lasten asemaa tukevaa tai edistävää tarkoitusta. Esimerkiksi lapsen vanhempien, isovanhempien tai muiden läheisten parissa tehtävä työ on myös usein lasten asemaa tukevaa ja edistävää työtä. Lisäksi esimerkiksi monilla potilas- ja kansanterveysjärjestöillä on lapsiin ja heidän läheisiin liittyvää tukea tarjolla, vaikka eivät suoranaisesti ”lapsijärjestöjä” olekaan.

Lisäksi saajajoukon rajaaminen ilman selkeitä perusteita heikentää järjestöjen keskinäistä tasa-arvoa ja ohjaisi toiminnan sisältöjä verotuksellisin kannustimin. Tämä olisi uhka järjestöjen autonomialle ja lahjoittajan valinnanvapaudelle. Kuten esityksessä todetaan: ”Lahjoitusvähennyksen laajentaminen vain tietyille sektoreille lisää todennäköisesti lahjoituksia näille tahoille, ja voi myös vähentää muiden järjestöjen saamia lahjoituksia nykytasosta.”

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry katsoo, että mahdollisuus hakeutua lahjoitusten verovähennyskelpoiseksi kohteeksi tulisi ulottaa kaikkiin rahankeräysluvan omaaviin yleishyödyllisiin yhdistyksiin ja säätiöihin. Tämä olisi selkein, oikeudenmukaisin ja lahjoittajaa kunnioittavin ratkaisu.

Riskinä päällekkäiset valvontaprosessit ja hallinnollisen taakan kasvu

Poliisihallitus valvoo jo valmiiksi kaikkea Suomessa rahankeräysluvan nojalla tapahtuvaa rahankeräämistä, kaikkia luvanhaltijoita, ja kerää näiltä rahankeräyslain mukaiset vuosi-ilmoitukset.

Poliisihallituksessa, toisin kuin verohallinnossa, on myös valmiiksi kattava asiantuntemus suomalaisen yleishyödyllistä työtä tekevän kansalaisyhteiskunnan toiminnasta ja siitä, mihin järjestöt niille tehtyjä lahjoituksia käyttävät.

Siksi pidämme julkisten varojen tehokkaan käytön kannaltakin epätarkoituksenmukaisena ehdotusta, jossa Verohallintoon luotaisiin monin osin rahankeräysvalvonnan kanssa päällekkäiset valvontaprosessit. Tämä on myös täysin ristiriidassa suhteessa hallitusohjelmaan ja kansalaisjärjestöstrategiaan kirjattuihin tavoitteisiin järjestöjen hallinnollisen taakan keventämiseksi.

Esityksen mukaisiin vaatimuksiin kuuluisi myös lahjoittajien yksilöityjen tietojen kerääminen ja käsittely. Nämä voivat tuoda mukanaan huomattavia lisävaatimuksia ja kustannuksia järjestöille esimerkiksi rekisterijärjestelmämuutosten ja tietoturvan osalta sekä vähentää ihmisten lahjoitushalukkuutta. Esimerkiksi lahjoittajan henkilötunnuksen kerääminen on olennaista epäselvyyksien välttämiseksi, mutta siihen liittyvät ehdot pitää käydä valmistelussa tarkasti läpi. Esityksen mukaan henkilötunnus tulisi kerätä heti lahjoituksen yhteydessä, mikä ei usein ole mahdollista esimerkiksi tilisiirron tekemisen yhteydessä tai jos lahjoittajalla on ollut jo pitkään käynnissä kuukausilahjoitus sopimus.

Yhdistyksille ja säätiöille vaatimukset voivat muodostua niin suuriksi, että niiden takia varsinkaan pienemmillä järjestöillä ei ole mahdollisuutta hakeutua verovähennyskelpoiseksi kohteeksi.

Lahjoitusvähennys lahjoittajan näkökulmasta

Lahjoittajan näkökulmasta ehdotettu uudistus on ongelmattomampi mutta se luo uhka lahjoittajan valinnanvapaudelle. Kun lahjoittaja voi suunnata vähennyskelpoisia lahjoituksia vain tietyille vähennysoikeuden piirissä oleville yhdistyksille ja säätiöille, vähennyskelpoisuus saattaa muodostua lahjoittajan valintaa ohjaavaksi silloinkin, kun lahjoittajan sydäntä lähinnä on sosiaali- ja terveysalan järjestön tekemä työ. Lahjoitusten tarve on kuitenkin suuri koko järjestökentässä.

Lopuksi

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry pitää tärkeänä, että lahjoitusten verovähennysoikeutta kehitetään osana laajempaa kokonaisuutta, joka tukee kansalaisyhteiskunnan monimuotoisuutta, toimintaedellytyksiä ja taloudellista kestävyyttä. Jotta uudistus olisi vaikuttava, sen tulee:

- ulottaa vähennyskelpoisuus kaikkiin rahankeräysluvan omaaviin yleishyödyllisiin yhteisöihin,
- olla hallinnollisesti toteuttamiskelpoinen ja oikeudenmukainen,
- kunnioittaa lahjoittajan valinnanvapautta.

Keski-Korhonen Jutta
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Jokilehto Outi
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry